

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ АПК

*Присвячене 60-річчю створення кафедри економіки підприємства,
інновацій та дорадництва в АПК імені проф. І.В. Поповича*

УДК 631.15.001.76

Агєєва І.В., к.е.н., доцент©

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

В статті розглянуто забезпеченість аграрного сектору матеріально-технічною базою та проаналізовано особливості інноваційного розвитку.

Ключові слова: *інновація, інноваційний розвиток, матеріально-технічна база, ресурсо- і енергозберігаюча технологія і техніка.*

Постановка проблеми. Нестабільність сільськогосподарського виробництва призвела до падіння платоспроможності товаровиробників. Це викликало зниження темпів оновлення технічних засобів і півня оснащеності господарств тракторами. Комбайнами та іншими засобами механізації. Зниження технічної забезпеченості негативно позначається на обсягах виконання механізованих процесів, невиконання багатьох технологічних операцій і робіт. А це призводить до зменшення урожайності та валових зборів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти проблеми інноваційного розвитку України досліджували багато вітчизняних авторів. Серед них можна виділити П. Гайдуцького, Л. Гамана, І. Павленко, Д. Кокоріна, М. Кулієва, П. Лайко, І. Міщенко, П. Саблука та інших науковців.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників та визначення необхідності використання інновацій у сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах без розвиненої матеріально-технічної бази в агропромислового комплексу неможливо досягти стабілізації і підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Висока ефективність використання матеріально-технічної бази досягається при оптимальній технічній оснащеності, своєчасному оновленні,

---

© Агєєва І.В., 2012

освоєнні прогресивних технологій виробництва тощо. Для цього актуальним є питання розвитку інноваційних процесів у сфері сільського господарства.

Інновація — це вкладення коштів в економіку, що забезпечує зміну техніки та технології, і є результатом досягнень науково-технічного прогресу [3].

Для аграрних підприємств запровадження інновацій у виробництво – це передусім:

- впровадження нових технологій виробництва сільськогосподарської продукції;

- застосування нових, більш продуктивних порід у тваринництві та нових сортів рослин, більш продуктивних і стійкіших до хвороб та несприятливих до природно-кліматичних проявів;

- застосування нових технічних засобів та технологій обробітку ґрунту, очистки і зберігання сировини;

- застосування енергозберігаючих технологій, екологічних інновацій, які відповідно дають змогу збільшити врожайність, продуктивність тварин та гарантувати безпеку навколишнього середовища.

Інноваційна діяльність у сільському господарстві України залишається практично на початковому етапі. Сучасне сільське господарство в своїй діяльності орієнтується на закупівлю, в кращому випадку нової закордонної техніки та технологій, а в іншому тієї, що була у використанні, та більшість агропідприємств все одно продовжують експлуатувати зношену техніку та технології.

В Україні створено законодавчу базу - закони України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про інноваційну діяльність” та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цій сфері.

На думку П.А. Лайка та М.М. Кулієва лише інноваційна діяльність може швидко і ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулювати мале і середнє підприємництво та водночас забезпечити вихід на світовий ринок, що надзвичайно важливо для нашої держави з її величезним потенціалом аграрної країни [1].

Діючі технології вирощування сільськогосподарських культур у країні застаріли. Сьогодні вченими розроблені унікальні технології, що дозволяють підвищувати урожайність. Але існують багато проблем, однією з яких є відсутність сучасної техніки. Сьогодні матеріально-технічна база сільськогосподарських підприємств неспроможна виконувати основні технологічні операції, тому що відпрацювала свій технічний ресурс, причому близько 80% наявного парку становлять низькопродуктивні та морально застарілі машини.

За останні роки кількість техніки в сільськогосподарських підприємствах зменшилась (табл.1). Із зниженням чисельності сільськогосподарської техніки збільшується та її частка, якої не вистачає до технологічної потреби, за рахунок чого зростає навантаження земель. У 2010 р. у сільськогосподарських

підприємствах з розрахунку на 1000 га ріллі припадало 8 тракторів, на 1000 га посівної площі – 4 зернозбиральних комбайна, а це відповідно на 27,3% та 33,3% менше, ніж у 2000 році.

Таблиця 1

Наявність тракторів у сільськогосподарських підприємств на кінець року

Показники	Рік				
	1991	2000	2005	2008	2010
Трактори, тис. шт:					
Україна	497,3	318,9	216,9	177,4	151,3
Запорізька область	5,9	13,7	9,9	9,0	8,5
Зернозбиральні комбайни, шт.:					
Україна	105183	65240	47150	39091	32750
Запорізька область	4805	2477	2069	2033	1983
Кукурудзозбиральні комбайни, шт.:					
Україна	15287	7874	4750	3174	2548
Запорізька область	720	354	224	156	141

Обсяги виробництва техніки за останні роки коливаються (табл. 2). За аналізований період найгіршим був 2009 р., тому що виробництво тракторів і сівалок зменшилося на 68 % порівняно з 2003 р. У 2010 р. ситуація змінюється - виробництво сільськогосподарської техніки збільшується.

Таблиця 2

Виробництво сільськогосподарської техніки, шт

Показники	Рік				
	2003	2005	2008	2009	2010
Трактори для сільського та лісового господарства	4556	5543	6369	1445	5189
Плуги	4285	3058	7064	5336	4684
Сівалки	7983	11315	9938	2542	3805
Машини для внесення добрив	800	1135	1423	272	885

В Україні виробляється тільки 80 % номенклатурної потреби техніки, необхідної для виконання всіх технологічних процесів в АПК, а 20 % техніки не виробляють в нашій країні. Тому паралельно з підвищенням якості техніки необхідно нарощувати виробничі потужності її виробників.

Сьогодні темпи оновлення техніки в сільськогосподарських підприємствах характеризуються динамікою зниження. Лише 5,4 % тракторів, 6,1 зернозбиральних комбайнів, 4,5 плугів та 4,7 % культиваторів у 2010 р. від загальної кількості надійшла протягом року.

Закупівля технічних ресурсів здійснюється досить низькими темпами внаслідок зменшення платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Тому нова техніка, що використовується на полях, має навантаження більше, ніж визначено нормативами у два - три рази, що призводить до її швидкого зносу і фізичного старіння.

Зменшення технічної озброєності сільськогосподарських підприємств, скорочення обсягів внесення органічних та мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, низька технічна надійність наявного парку сільськогосподарських машин і знарядь призводить до порушення технологій виробництва сільськогосподарських культур, розтягування строків та зниження обсягів виконання багатьох технологічних операцій і робіт. Тільки створення й освоєння нової техніки і машинних технологій дозволить підняти якість і конкурентоздатність вітчизняної сільськогосподарської продукції.

Ефективність впровадження інноваційної продукції у сільському господарстві дозволить пришвидшити економічне зростання держави, а саме: зміцнити продовольчу безпеку держави та міждержавні економічні зв'язки.

Висновки. Наявний технічний потенціал сьогодні не відповідає сучасним вимогам аграрного виробництва. Проблема забезпечення механізованого виробництва сільськогосподарської продукції в нинішніх умовах є найбільш актуальною для сільськогосподарських виробників. Створення й освоєння нової техніки і технологій дозволить підняти якість і конкурентоздатність сільськогосподарської продукції. Загалом Україна має потенційні можливості для успішного здійснення інноваційної діяльності. Для цього потрібна державна підтримка науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок, особливо при впровадженні енерго- і ресурсозберігаючих агротехнологій, а також надавати пільги підприємствам, які створюють інноваційний продукт.

Література

1. Лайко П.А. Інноваційні процеси в аграрному секторі економіки / П.А. Лайко, М.М. Кулієв // Економіка АПК. - 2009. - № 9. - С. 26-30.
2. Лайко П.А. Інформаційне забезпечення формування і функціонування ринку науково-технічної продукції як невід'ємна складова інноваційної діяльності / П.А. Лайко та ін. // Економіка АПК. - 2008. - № 7. - С. 96-105.
3. Слюсаренко О.О. Словник підприємця / О.О. Слюсаренко, Д. Д. Огородніков, В. Л. Наконечний — К.: РВПС України, НАН України, 1999. — 196 с.

Summary

Ageeva I.V.

Tavria National Agrotechnological University

INNOVATIVE TECHNOLOGY POLICY PRIORITIES OF THE AGRICULTURE

In the article the security of the agricultural sector logistics and analyzed features of innovation.

Рецензент – д.е.н., професор Шульський М.Г.